

Резултати от дейността в Национален Юрочайлд форум – България месец март, 2018 г.

Тема на месеца: Каква Европа искат децата?

Кого попитахме: 104 деца, представители на деветте региона на Национална мрежа за децата, на възраст между 10 и 18 години.

Какво попитахме:

1. Какво според теб би насърчило хората да гласуват и да участват във важни за живота им теми?
2. Какво могат да направят хората, за да бъде по-високо качеството на храните, които си купуваме?
3. Какво могат да направят хората, за да бъде по-чист въздухът, който ни заобикаля?
4. Какво могат да направят хората около теб, за да:
 1. зачитат твоите права;
 2. за да можеш да изказваш своето мнение по всички въпроси, по които искаш;
 3. за да чувстваш, че имаш равни възможности спрямо децата, с които общуваш?

Изводи:

Резултатите ни предоставят възможност да насочим вниманието си върху няколко общи заключения:

- В мненията към всеки от въпросите присъства коментар, който се отнася до липса на достатъчно образование и информация. В отговорите си децата се обръщат най-вече към семействата си, училището и държавата. Казват, че те не участват достатъчно във важните теми за семействата си, че в училище ще е много полезно, ако има часове с практическа насоченост (защо правото на глас е важно, полезни и вредни храни, значението на „Е“-тата, кои газове в каква степен замърсяват въздуха, правата на децата) и че политиките (държавата) и медиите имат отговорност хората да разбират информацията, която представят и да бъдат качествено информирани.
- В отговорите си на първите три въпроса децата се обръщат към държавата с едно и също послание: да има повече и по-прозрачни процедури и мерки, да бъде по-близо до хората и да се вслушва в гласа им.
- Често в мненията си децата посочват, че ние, като граждани, също трябва да бъдем по-активни, да „търсим“ и контролираме държавата.
- Резултатите от въпрос четири обединяват мнението на децата около темата за дискриминацията. Дискриминация от възрастните към децата, защото децата

казват, че обикновено не са питани, а ако бъдат попитани, мнението им не е чуто или пък бива оспорвано. Дискриминация и от гледна точка на пол, етнос, социално положение, облекло и образование, която създава неравенства и е една от причините гласът на децата да бъде заглушен.

Какви отговори получихме:

- **Какво според теб би насърчило хората да гласуват и да участват във важни за живота им теми?**

Едно от децата казва, че „младият човек трябва да бъде приканен в държавата, в която живее“ и много от най-често споделяните мнения развиват тази идея. Според децата, в училище трябва да се обръща повече внимание на правото на глас. Дават пример с допълнителни дискусии в час на класа или възможности за дискутиране върху последните събития от света. Важно е родителите също да отделят време, за да говорят с нас, защото гласът ни е важен, без да натякват възгледите си, споделят децата. Те дават идея, че ако политиците (или техни представители) говорят открито и близо до младите хора, като ги запознаят с целите, които си поставят, това ще насърчи гласуването. Следващите по честота мнения са, че хората са обезкуражени, липсва прозрачност, чувстват се нечути и излъгани. Децата казват, че ако „се спазват обещанията, които се дават в предизборните кампании“, ако „се привличат повече млади хора, близки до народа, с подходящо образование“ и ако „результатите от обществени обсъждания и проектите одобрени от общините се осъществяват по-бързо и по-качествено“, това също би мотивирало повече хора да гласуват. Още мнения с голяма честота са, че купуването и продаването на гласове е популярна практика, чието ограничаване също би повишило изборителната активност. Отделни деца казват, че участието на гражданите в избори и важни решения би се увеличило, ако се направят промени във възрастта за гласуване (например да можеш да гласуваш на 16 г.), ако хората имат по-високи заплати, ако държавата насърчава тези, които развиват бизнес, ако хората разберат, че участието в публични теми носи вътрешно удовлетворение. Няколко деца мислят, че липсва достатъчна информираност сред хората, защото думите, които се използват, са сложни и не са разбираеми за всички. Колкото повече деца и млади хора участват във вземането на важни решения за бъдещето, толкова повече възрастни също биха се включили, защото инициативността на младите би ги вдъхновила и мотивирала - друг довод, който децата дават.

- **Какво могат да направят хората, за да бъде по-високо качеството на храните, които си купуваме?**

Най-голяма част от мненията на децата се съсредоточават върху домашното производство на храни. Има разнообразни идеи – хората да купуват плодове и подправки от бабите, които продават около спирките, да купуват повече био продукти, да отглеждат подправките си в саксии, когато е възможно, да купуват храните си от села и местни производители, а държавата да обърне повече внимание на малките предприятия. Много от децата казват,

че държавата трябва да въведе повече регулации и по-строг контрол върху храните. В допълнение, някои децата споделят, че хората сами могат да изискват повече проверки и засилен контрол, а друга възможност е „гражданите да следят работата на отговорните органи“. Важно според децата е държавата да мотивира местната продукция, да ограничи вноса на храни от други държави и да създаде отново по-висок контрол, конкретно върху вноса. Освен държавата, хората също могат да допринесат за по-високото качество на храните като „сигнализират, когато попадат на некачествени храни“, като „отстояват правата си на потребители“, като потребителите упражняват правото си да връщат некачествени или негодни храни и като отказват да купуват некачествена храна – така ще се намали и производството ѝ. Децата казват, че за да имат храните по-високо качество, е важно да се спазват европейски стандарти и да се премахне двойният стандарт (скъпо струващи храни и много евтино струващи храни), както и да се стимулира моралната отговорност на производителите. Според децата „образование за храните“ също би помогнало, медиите могат да допринесат като „говорят“ повече кое е полезно и кое не, а в училище да има часове, в които да се учи какво означават различните „Е“-та. Децата имат препоръка етикетите да бъдат написани на по-достъпен и разбираем език, а потребителите да ги четат и да съобразяват спрямо тях какво пазаруват. Голям брой деца имат мнение, че в храните има много мазнини, оцветители и че са генетично модифицирани - ако тези въпроси се преодолеят, храните биха били по-качествени според тях.

- Какво могат да направят хората, за да бъде по-чист въздухът, който ни заобикаля?

Най-често децата казват, че за да бъде по-чист въздухът, хората трябва да се придвижват по-малко с автомобили и да се насърчи по-честото придвижване с колела или градски транспорт. Във връзка с това има мнения, че е важно да се увеличи използването на екологично чисти горива и да има повече информация за нивото, на което различните горива замърсяват въздуха. Децата казват, че електрическите автомобили също ще допринесат за по-чист въздух и че е важно да не се внасят стари коли, защото замърсяват в по-голяма степен или да има по-висок данък за собствениците им. Също, ако цените на билетите и картите за градския транспорт са по-ниски, това би насърчило хората да заменят колите си с използване на градски транспорт. Следващи по честота мнения са за по-висок контрол над заводите, така че да спазват всички екологични изисквания; децата мислят, че трябва да се въведат глоби за замърсяване на въздуха. За по-чист въздух децата предлагат хората да протестират, да спрат тютюнопушенето, да изискват от държавата повече пречиствателни станции, да направи реформи в транспортния сектор и хората да се отнасят по-отговорно към изхвърлянето на отпадъци – „да не палят боклуците си в двора“, да събират разделно отпадъците си и да се рециклира повече. Според други мнения, ако хората се отопляват по „правилен начин“, не използват твърди и изкуствени („гуми“) горива за отопление, въздухът също ще бъде по-чист. Още един начин за спиране на вредните емисии е да се влага в развитие на науката. Децата казват, че ако има повече кампании,

които да организират масови почиствания, да насърчават ходенето пеша и засаждането на дървета и растения, въздухът със сигурност ще бъде по-чист.

- **Какво могат да направят хората около теб, за да:**

- 1. зачитат твоите права;**
- 2. за да можеш да изказваш своето мнение по всички въпроси, по които искаш;**
- 3. за да чувстваш, че имаш равни възможности спрямо децата, с които общуваш?**

Деца посочват най-вече семейството си и учителите, когато говорят за хората, които трябва да направят нещо, за да зачитат правата им. Най-голям брой деца казват, че се нуждаят да бъдат изслушвани с разбиране и търпение и мнението им да бъде приемано, дори и да се различава от това на възрастните - така ще усещат, че правата им се зачитат: „семейството ми да разбере, че всеки човек, независимо от възрастта си, има право на мнение“. Ако възрастните зачитат повече личното пространство на децата и родителите им им дават повече свобода относно правилата, които налагат, това също би означавало, че зачитат правата на децата. Деца казват, че се нуждаят от повече информация за правата си, според тях възрастните също трябва да знаят повече за правата на децата. Две деца изразяват мнение, че „са нужни повече санкции, за да зачитат правата ми“ и че ако възрастните не оказват психически и физически тормоз при неразбирателство или спор, също ще зачитат правата на децата. Едно дете изразява мнение: „за да зачитат правата ми, първо трябва да ги отстоявам“.

За да могат да изказват своето мнение по всички въпроси, по които искат, децата отново казват, че имат нужда да бъдат изслушвани с разбиране, без критика и „атмосферата да е подходяща“. За децата е важно да не бъдат пренебрегвани заради йерархични разбирания и заради това, че са деца, а възрастните да ги възприемат като равни на себе си: „учителите трябва да оставят децата да водят дебати по теми, които са им интересни, без да налагат възгледите си“. Деца споделят, че би им помогнало да изразяват мнението си, ако цялото им семейство обсъжда по някаква тема или даден проблем и ако участват във вземането на повече важни решения в семейството им. Възможности да водят разговори на различни теми и да обменят гледни точки също биха допринесли, за да изказват децата мнението си. Едно дете казва: „Ако някой иска да разбере мнението ми, просто ще ме попита“.

Деца споделят, че за да чувстват равни възможности с останалите деца е много важно да няма дискриминация. Дискриминацията, която срещат е спрямо пол, етнос, социално положение, спрямо облеклото, което носят. Важно е хората да сигнализират, когато забележат, че правата на децата се нарушават. Често срещано мнение е, че децата нямат еднакви възможности за развитие и че „трябва да се измислят начини, за да се „изравнят“ децата, в смисъл на – да имат равен старт“, според едно от децата „богатите деца имат повече права“. Друго дете казва: „Например, когато се стигне до университет, не всички имат възможност да се обучават. Затова започват работа, за да съберат пари за

университет. Но след това животът ги поглъща...“. Друга гледна точка е, че „много деца не са запознати със своите права, което автоматично ги прави с неравни права с останалите“.

Заклучения, които споделят рапортьорите:

„Младите хора се притесняват да изкажат мнението си, тъй като те често са отхвърлени от обществото точно заради възрастта си. Мисля, че те не трябва да се примиряват с това, а да отстояват правото си на свобода на словото!“

„Събирайки мнението на нашите връстници, стигнахме до заключението, че до голяма степен Европа, която искат децата, е Европа, в която те имат глас и могат да направят промяна. Често, виждайки състоянието на голяма част от техните проблеми, младежта се чувства безпомощна и безгласна. Тя не бива провокирана или толерирана да изказва мнение по много от сериозните въпроси и това е причината младежта да не мисли толкова, и не виждаме как това се вписва във всеобщо признатия слоган "Младежта е бъдещето на света". Младият човек се сблъсква с алчността на политката, йерархия в обществото и други сили, пред които не е готов да се изправи. Не случайно част от децата признаха, че са изпитвали трудности да отговорят на въпросите, върху които никой не ги е провокирал да размишляват.“

Децата „бяха изключително въодушевени да вземат участие, макар и непряко, в предстоящите избори за Европейски парламент. Показаха заинтересованост и ентузиазъм, които не биха били възможни, ако не ни беше даден шанса да изразим своята позиция относно този силно засягащ всеки европейски гражданин въпрос.“